

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#>

5. Єдиний національний портал для збору фактів порушення прав людини російською федерацією. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/stvoreno-yedinij-nacionalnij-portal-dlya-zboru-faktiv-porushennya-prav-lyudinirosijskoju-federaciyeyu>

6. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. За загальною редакцією Т.Л. Сироїд. Харків: Право, 2019. 494 с.

7. Розумовський О.С. Захист прав людини, пов'язаного з порушенням ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) в умовах збройного конфлікту. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Вип.70. 2022. С. 141-145.

Александров Михайло Володимирович,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
ННПП Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

Чижов Денис Анатолійович,
професор кафедри конституційного права
ННПП НАВС, доктор юридичних наук,
доцент

ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ВІЛЬНИЙ РОЗВИТОК СВОЄЇ ОСОБИСТОСТІ В УКРАЇНІ

Право на вільний розвиток своєї особистості – це перше з конкретних прав людини, які закріплено у Конституції України. Щоправда, таке право не було зафіксоване у Загальній декларації прав людини. Але в останні десятиріччя воно дістає все ширшого визнання та підтримки всесвітнім співтовариством. 1986 р. ООН прийняла Декларацію про право на розвиток [1].

У цьому документі було започатковано роз'яснення змісту даного права. Зокрема проголошувалось, що право на розвиток є невід'ємним правом людини, володіючи яким кожна людина та всі народи можуть брати участь у такому економічному, соціальному, культурному і політичному розвитку, де можуть бути повністю здійснені всі права людини й основні свободи, а також сприяти йому та користуватись його благами (ст. 1.1).

Принципово важливим є положення цього документа про те, що «людина є основним суб'єктом процесу розвитку та має бути активним учасником і бенефіціарієм права на розвиток» (ст. 2. 1).

Право на вільний розвиток особистості хоча й є конкретним конституційним правом, проте має складний інтегральний характер: як універсальний вираз свободи воно комплексно виражає сутність усіх інших конституційних прав і

свобод та водночас реалізується через інші конституційні права і свободи людини. Воно також поєднує в собі властивості як негативних прав (тобто передбачає невтручання держави і суспільства у реалізацію життєвого шляху індивіда), так і прав позитивних (тобто вимагає створення економічних, соціальних, політичних, культурних та інших необхідних умов своєї реалізації) [2].

Вітак, Конституція України закріпила широкий перелік прав людини. До нього належить також право на вільний розвиток своєї особистості. На рівні Конституції України це право людини закріплене у ст. 23. Конституція України гарантує кожному право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права й свободи інших людей [3].

Звичайно, це лаконічне формулювання ст. 23 Конституції України потребує уточнення та конкретизації. Адже констатації того факту, що кожен має право на вільний розвиток своєї особистості, не досить, щоб фізичні особи могли його ефективно реалізовувати. При цьому, на наше переконання, Конституція України виконала своє завдання щодо конституційного закріплення цього права людини. Інакше кажучи, розкрити його зміст має не Конституція України, а українське законодавство, правозастосовна практика суб'єктів публічної адміністрації та рішення судів.

Проте, інші нормативно-правові акти України жодним чином не регламентують здійснення такого права, що в свою чергу ускладнює його реалізацію через відсутність покарання за його порушення, порядку доведення вини порушника цього права та критерії визначення ступеня його винуватості.

Отже, право на вільний розвиток особистості, закріплене в Конституції України, є важливим елементом прав людини, що відображає сучасні концепції людського розвитку. Це право не лише підтверджує можливості індивіда для самореалізації, але й вимагає активної участі держави у створенні умов для його реалізації. Проте, незважаючи на конституційне закріплення, існує потреба в подальшій конкретизації та регламентації цього права через законодавство та правозастосовну практику. Відсутність чітких механізмів захисту і реалізації права на вільний розвиток особистості ускладнює його ефективне використання, що вказує на необхідність вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення реального виконання цього права в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Декларація про право на розвиток.
URL:https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/right_to_development.shtml
2. Рішення Конституційного Суду України у справі №№ 6-р(II)/21, 11-р(II)/23 про право на вільний розвиток своєї особистості.
URL:<https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/425-pravo-na-vilnyu-rozvytok-svoyeyi-osobystosti>
3. Конституція України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>